

Soru-Cevap

Soru: *Afgan savaşı neredeyse 10 yılını tamamlamasına rağmen Amerika, hala bataklığın içerisine saplanmış durumdadır... Obama, Afgan savaşını önceliklerinden kılacağını vaat etti ve Bush yönetimini gerçek savaşı ihmal etmekle suçladı. Obama'nın otoriteye gelmesi ve Afganistan'daki terörizme karşı strateji belirlemesinden bu yana Amerika, bu stratejide çelişkili bir görüntü sergilemektedir. Zira Amerika, bir yandan oradaki kuvvetlerinin sayısını artırırken diğer yandan bu fazlalığın 2011 yazında çekileceğini söylemektedir. Bu da bu stratejiye zarar vermektedir. Hatta General Petraeus da dahil bir çok yetkili, stratejinin etkisiz olduğunu, dahası orada Dışişleri Bakanlığı ile askeri birimler arasında bir çatışmanın olduğunu ifade eden birtakım haber raporları vardır.*

O halde bu bataklığa düşmesine rağmen Amerika'nın Afganistan'a verdiği önemin boyutu nedir? Gerçekten ortada önceki cumhuriyetçi yönetimin bakışı ile mevcut demokrat yönetimin bakışı arasında bir anlaşmazlık var mıdır? Ayrıca Obama, kendisi ile komutanları arasındaki anlaşmazlıkların duyulmasına rağmen belirlemiş olduğu Afganistan'dan çekilme planında ciddi midir? Özellikle Avrupa'nın bu savaştan "bezmesinden" ve geri çekilme planları olduğuna dair haberlerin sızmasının ardından Afganistan'a komşu ülkelerin bir rolü var mıdır? Bu husustaki beklenti nedir?

Cevap:

1. Öncelikle bazı Amerikalı siyasi analistlerin, Doğu Asya'dan başlayıp Orta Asya ile çevresinden geçerek Avrupa'nın içerisine kadar uzanan tarihi Avrasya bölgesinin bir parçası olan bu bölge hakkındaki görüşleriyle başlayalım... Zbigniew Brzezinski, bu bölge hakkında şöyle demiştir: "Dünyanın en etkin ve güçlü devletlerinin vatanıdır. Küresel bir güç olmak için çalışan bütün tarihi liderler, Avrasya'da ortaya çıkmışlardır. En kalabalık ve bölgesel hegemonya arzusunda olan devletler -ki bunlar, Çin ve Hindistan'dır- Avrasya'da bulunmaktadır. Aynı şekilde Amerika'ya rakip olan siyasetçilerin ve ekonomistlerin tamamı bizzat Avrasya'dadır. Ardından Amerika Birleşik Devletleri'nden sonra ekonomik ve silahlanmaya harcama yapma bakımından altı büyük devlet Avrasya'nın bu bölgesinde bulunmaktadır. Avrasya'daki bu büyük güçlerin tamamı, biri dışında alenî bir şekilde nükleer silaha sahiptir. Avrasya, dünya nüfusunun %75'ini temsil etmekte, dünyadaki gayri safi milli hasılasının %60'ına sahip olup enerji kaynakları ise %75'tir. Kısacası Avrasya'da bulunan güçler etki sahibi olup bu bölgeyi hatta Amerika'yı bile gölgelemektedirler. Avrasya'ya egemen olan bir güç, dünya ekonomisinde en çok üretimi olan üç bölgeden ikisi üzerinde, yani Batı Avrupa ve Doğu Asya üzerinde belirleyici bir etkiye sahip olur... Zira o, otomatik olarak Orta Doğu ve Afrika'ya da hakim olur. Hakeza Avrasya'daki güç dağılımı üzerinde meydana gelenler, Amerika'nın küresel egemenliği ve tarihi mirası açısından büyük bir önem haizdir." [Avrasya Jeo-Stratejik ve Dışişleri / Eylül-Ekim 1997]

George Friedman, "Gelecek 100 Yıl: 21. Yüzyıl İçin Öngörüler" adlı kitabında şöyle demiştir: "Amerika Birleşik Devletleri'nin temel bir hedefi vardır. O da Avrasya'da kendisine rekabet edecek herhangi süper bir gücün ortaya çıkmasını engellemektir... Ne kadar siyasi konuşma ile gizlenirse gizlensin Amerika'nın kaygılarındaki ironi, bu gücün ortaya çıkmasını engellemesi kendi gücünü oraya sokmaktan daha önceliklidir! Bu nedenle olası başka bir güce açık olan bölgelerdeki politikası, bu bölgelerde istikrarsızlık, kaos, kargaşa çıkarmak ve bu gücün ortaya çıkmasını önlemeye dönük engeller oluşturmak... Nitekim Amerika'nın İslam Devleti'nin büyük bir güç olarak ortaya çıkmasını engellemek için İslami bölgedeki istikrarsızlığı körükleyerek yükselen İslam depremine karışı davranışları bunu açıklamaktadır... Böylece Avrasya'daki barışın bozulması Amerika'nın çıkarına değildir... Avrasya'da kendisiyle rekabet edecek süper bir gücün ortaya çıkmasını önlemek için istikrarı engellemedeki çıkarına göre bölgede başarı elde etmek de Amerika'nın çıkarına değildir. Dolayısıyla Amerika'nın tek derdi, bölgede istikrarı sarsmak olup istikrarlı bir düzen değildir."

2. Avrasya'nın merkezi bir parçasını oluşturan bölge, Orta Asya, Afganistan, Pakistan ve İran'ın Batısıdır. Dolayısıyla Amerika Birleşik Devletleri'nde ardışık hükümetlerin ideolojik eğilimlerini (neo-muhafazakarları ve realistleri) göz ardı ederek Amerika Birleşik Devletleri'nin bölgeye Amerikan hegemonyasını yerleştirme projesinde Afganistan ve Pakistan'ı kullanmaya odaklanmayı benimsemesi şaşırtıcı değildir. Aslında Amerika Birleşik Devletleri'ndeki politikacıların belleklerinin bir köşesinde, Sovyetler Birliği'ni hezimete uğratmak için Afganistan ve Pakistan'ı kullanmak hala durmaktadır. Nitekim geçenlerde Brzezinski ile yapılan bir röportajda, geçen yüzyılın seksenlerinde süper güçlerin Avrasya üzerindeki çarpışmasının Afganistan için olduğunu itiraf etmiştir. [Rusya el-Yevm/ 26 Eylül 2010] Bu nedenle Amerika, 11 Eylül olaylarından sonra Afganistan'ın şüpheli işgali sayesinde stratejik hedeflerini güvenceye almaya çalışmıştır ki bunlar özetle şunlardır:

- * Rusya ve Çin'in Asya ve Avrupa üzerindeki hegemonyasını engellemek
- * Hilafet Devleti'nin ortaya çıkmasını engellemek
- * Hazar Denizi ve Ortadoğu'daki petrol ve doğalgaz kaynaklarına hakim olmak
- * Hazar Denizi ve Ortadoğu'nun hidrokarbon kaynaklarına hakim olmak ve hayati çıkarlarına transfer etmeyi güvence altına almak.

Ne bu hedefler ne Afganistan'ın işgali ne Amerikan askeri varlığının bu ülkede uzun vadeli kalması ne de özellikle Eski Sovyetler Birliği'nin uzayı olmak üzere civar ülkelerin istikrarını sarsmak için Amerika'nın Afganistan'ı istismar etmesi hakkında cumhuriyetçiler ile demokratlar veya neo-muhafazakarlar ile realistler arasında bir anlaşmazlık vardır. Anlaşmazlık, hedefler üzerindedir. Yani Amerika'nın bu stratejik hedefleri, kısa vadede gerçekleştirme gücü ile Amerikan askeri gücünün oynayacağı merkezi rolün etkinliğinin yanı sıra işgalin yapısındadır.

Zira Bush döneminde, yönetimi tamamen Irak'taki olaylarla meşguldü. Bu da Taliban'a kendi saflarını yeniden düzenleme ve Afganistan'a yayılma fırsatı verdi. Obama başkan oluncaya kadar bu durum böyle devam etti. Obama gelince Afganistan'da çalışma stratejisini gözden geçirmeye ve Peştun direnişini bastırmak için yeni araçlar takip etmeye başladı. Obama, Afganistan'daki durumu inceledikten sonra aşağıdaki operasyonel hedefler üzerinde karar kıldı:

a-Afgan hükümetinin otoritesini ülkeye dayatma gücünü arttırmak. Bu da Afgan güvenlik güçlerinin, polisin, ordunun inşa edilmesi, sadık deneyimli yöneticilerin atanması ve Afgan hükümeti içerisindeki yolsuzluğun azaltılması demektir.

b-Amerikan işgaline karşı çıkan el-Kaide örgütü ile Peştun unsurlarının hezimete uğratılması.

c-İlimli Taliban savaşçılarının merkezi hükümete katılmaya teşvik edilmesi.

d-Afgan sorununu bölgesel bağlamda çözme hususunda Amerika Birleşik Devletleri'ne ortak olmada İran, Hindistan, Rusya, Çin ve diğer devletlerin yardımını almak.

3. Tekrar etmek gerekirse bu hedeflerin Bush yönetimi dönemindeki hedeflere kıyasla sadece ayrıntılarda farklılık vardır. İkisi arasındaki en büyük farklılık, hedefleri gerçekleştirmek için kullanılan üsluplardadır. Yani Afganistan'da konuşlanacak Amerikan askeri varlığının hacminin ne kadar olacağı, bunun derinlik boyutu ve Pakistan'ın savaşa katılma konusudur... Zira Bush yönetimi, konuşlanacak Amerikan askeri varlığının hacmini sınırlandırmak ve Pakistan'ın kabile bölgelerine daha fazla ortak olmasını aşamalı olarak ima ederek bu hedeflerin gerçekleştirilebileceği görüşündeydi. Obama ise askeri ve seçimsel bir politika benimsemiştir. Zira bir taraftan Amerikan ordusunun daha çok müdahale etmesi, Afganistan bölgesine daha fazla Amerikan askerinin gönderilmesi ve kabileler bölgesindeki savaşın takibatında Pakistan'ı aktif bir rol oynamaya zorlamak için çalışırken diğer taraftan Amerikan seçmenlerini, 2012 yılında Afganistan'daki Amerikan kuvvetlerinin hacmini azaltma vaadi ile hoşnut etmeye çalışmıştır!

Obama, 01 Aralık 2009 günü şu açıklamada bulundu: "Bu akşam 30.000 ek kuvvet gönderileceğini açıklıyorum. Bu kuvvetler, silahlı gurupları hedef alabilmek ve başlıca yerleşim merkezlerinin güvenliğini sağlayabilmek için mümkün olan en hızlı şekilde 2010 yılının ilk çeyreğinde konuşlanacaktır. Bu ek kuvvetler, Amerikan ve uluslararası kuvvetleri bize, sorumluluğu Afgan kuvvetlerine teslim etme sürecini

hızlandırma fırsatı vereceği gibi 2011 Temmuz ayında Afganistan'daki kuvvetlerimizi transfer etme fırsatı da verecektir." [Amerikan'ın Sesi Radyosu] Böylece 2010 yazında gidecek olan 30.000 Amerikan askeri ile birlikte toplam Amerikan asker sayısı 100.000 bini bulacaktır. Şu anda Afganistan'daki yabancı kuvvetlerin sayısı ise 150.000 bin olup bu sayı 100.000 bin Amerikan askerini de kapsamaktadır. Güvenlik, ulaşım ve lojistik hizmet temini amacıyla Afganistan'da bulunan müteahhitlerin sayısı ise 15 Aralık 2009 tarihli savunma bakanlığının verilerine göre 2009 Eylül ayı itibarıyla 104.100 kişiye ulaşmıştır. Bunun içindir ki Amerika Birleşik Devletleri'nin liderliği altındaki kuvvetlerin toplam sayısı, yaklaşık 250.000'i bulmaktadır. Pakistan'ın kabileler bölgesindeki Afgan sınırının Pakistan tarafındaki kuvvetlerin sayısı ise 140.000'dir. [İnternet Üzerinden el-Fecr Gazetesi/02 Şubat 2010] Bu da Taliban hareketinin savaştığı kuvvetlerin toplam sayısının yaklaşık 390.000 bin olduğu anlamına gelmektedir.

4. Çekilme takvimi, hem Obama yönetiminin içerisinde hem de Obama ile komutanları arasındaki tartışmalara ve konuşmalara damgasını vurdu. En basitinden birçok ileri gelen politikacıların yanı sıra askeri kurum, 250.000 bin asker bulunmasına ve çekilme zamanına bağlı kalınmasına rağmen Obama'nın belirlediği bu hedeflerin gerçekleşmesinin imkansız olduğu görüşündeler. Nitekim Obama ile ordu arasındaki gerilimin en göze çarpan kurbanı, Obama tarafından Afganistan'daki ordu komutanlığından alınan General McChrystal'dir. Obama, onu görevden aldığı anda, "McChrystal'ın açıklamalarının yönetime etki eden bir davranışı temsil ettiğini" ifade etmiştir. Zira o, "Askeri kurum üzerindeki demokratik sistemimizin kalbi olan sivil denetimi zayıflatmaktadır." [MSNBC.com/23 Haziran 2010] Pentagon, McChrystal'ın kovulmasından sonra bile Obama'nın Afganistan'dan çekilme takvimine hala şüpheyle bakmaktadır. Nitekim Savunma Bakanı Gates, McChrystal'ın yerini alan General Petraeus'a birtakım güvenceler vermiş, çekilme planının "mevcut şartlara göre" olacağını teyit etmiş, General David Petraeus'un vakıa zemininde olduğunda genel olarak başkanın stratejisiyle müttefik olduğunu, durumu bizzat değerlendireceğini, tavsiyelerini başkana ileteceğini, bunun herhangi bir askeri komutan tarafından yapılması gerektiğini, başkanın bu tavsiyeleri memnuniyetle karşılayacağını, ancak sonunda bu stratejide alınabilecek değişiklikler olduğunda bu hususta başkanın karar vereceğini ifade etmiştir. [CBS News/24 Haziran 2010 İnternet Üzerinden]

Çekilme takvimine şüpheyle bakan bir diğer isim ise ABD Deniz Kuvvetleri'nde Kolordu Komutanı olan General James Conway adındaki Amerikan komutanıdır ki o, şöyle demiştir: "Şu anda bizler, kuvvetlerimizin çekilme takvimini belirlemenin muhtemelen düşmanlarımızı güçlendireceği görüşündeyiz... Gerçek şudur ki: "Yavaş yavaş uzun bir sürece dayanmaktan başka bir çaremiz kalmamaktadır." Gerçeği söylemem gerekirse: "Durumların lehimize dönüşmesi için uzun seneler bölgede kalmamız gerekecek." [BBC News Online/24 Ağustos 2010]

5. Ancak Obama ile ordu arasındaki çatlakları su yüzüne çıkaran en büyük gösterge, Bob Woodward'ın Obama'nın Savaşları adlı kitabında ortaya çıkmıştır. Zira Woodward, Afganistan'daki Amerikan stratejisini ele elmaya ve değerlendirmeye dönük defalarca yapılan toplantılar sırasında başkanın Afganistan'daki hedeflerinden bahsederken zafer hakkında konuşmaktan kaçındığını ifade etmiştir.

Başkan, Beyaz Saray'da kısa vadedeki bir gerginlik durumunda kendisini 30.000 ek asker göndermeye sevk eden gerekçeleri savunurken, "Afganistan'a gitmemiz ve oradan çıkmamızın gerekçesi hakkında bir plana ihtiyacımız vardır" demiş ve şöyle eklemiştir: "Yaptığımız her şey, varlığımızı güçlendirecek bir noktaya ulaşma keyfiyetine odaklanmalıdır. Bu, ulusal güvenlik çıkarımıza olan bir şeydir ve herhangi bir manevra alanına yer olması imkansızdır." Sonra konuşmasını şu sözleriyle süsledi: "Bunu gerçekleştirmek için iki senemiz vardır." Yazarın ifade ettiği üzere oturumunun sonunda şöyle demiştir: "Çıkmaya dönük bir strateji istiyorum." Başkan Yardımcısı Joseph Biden ile alternatif strateji hakkında yaptığı özel görüşmede Obama, ek kuvvet gönderilmemesine karşı çıktığı gibi çekilme zamanı için de bir takvim belirlemiştir! Buna da seçim kampanyasında vermiş olduğu vaadini gerekçe göstererek şöyle demiştir: "Vaatlerimi yerine getirmeyerek demokrat partinin kaybetmesine katkıda bulunamam..." [Obama'nın Savaşları/Bob Woodward]

6. Yukarıdaki açıklamalardan da görüldüğü üzere Amerika'nın temel kaygısı, Amerikan kuvvetlerinin bir kısmını 2012 Amerikan seçimlerinden önce Afganistan'dan evlerine geri döndürmektir.

Aynı zamanda Amerikan ordusu, nihai çekilme takviminin gerçekleşmesi üzerinde ısrar etmekte, Obama'nın çekilme planına şiddetle karşı çıkmakta ve pentagon buna, hedefleri gerçekleştirmek için son derece tehlikeli bir plan olarak bakmaktadır.

Obama'nın, Amerikan kuvvetlerinin tamamını, yani 100.000 bin askeri çekme niyetinde olmadığını da teyit etmek gerekir. Zira geçenlerde "Afganistan Çalışma Gurubu'nun", "Geleceğin Yeni Rotası" başlıklı beş nokta altında yayınladığı belgeye göre Amerikan kuvvetlerinin Ekim 2011 yılında 68.000 bine, Temmuz 2012 yılında 30.000 bine düşürülmesi tavsiye edilmiştir. Böyle bir adım, Amerika'nın büyük askeri varlığına olan iç kamuoyunun kızgınlığın şiddetini hafifletmesi için Amerika Birleşik Devletleri'ne yıllık en az 60 ila 80 milyar dolar getiri sağlayacaktır.

Kuvvet sayısının 50.000 bine düşürülmesine çağrıda bulunan başka çalışmalar da vardır. Mesela O'Hanlon, "Afgan Savaşı Nasıl Kazanılır?" başlıklı yazdığı makalede Obama'nın Afganistan'da 50.000 bin küsur Amerikan kuvvetinin bulunmasına rağmen yeniden seçilmesi için kendisinin aday olacağını öngörmektedir. [Dışişleri/2010] Bu da Amerika'nın stratejik hedeflerini ileride de sürdürmek için Afganistan'daki büyük askeri varlığını muhafaza edeceği anlamına gelmektedir.

7. Velhasıl: Obama'nın, 11 Temmuz 2011'de kuvvetleri Amerika'ya geri döndürme ısrarı, Amerika Birleşik Devletleri'nin hedeflerini gerçekleştirme gücünü zayıflatmıştır. Zira hem 100.000 bin Amerikan kuvveti bulunmasına ve çekilme takviminin dar ve yakın bir zamanla sınırlandırılmasına hem de Avrupa'nın ek asker katkısında bulunmaya hazır olmamasına rağmen Amerika, mücavir devletleri Afganistan sorununa dahil etmek için ciddiyetle çalışmaktadır. Nitekim 19.10.2010 pazartesi günü Amerika, "Afganistan'daki Uluslararası Temas Gurubu" yoluyla 46 devletin yanı sıra İslam Konferansı Örgütü de dahil uluslararası örgütlerin katıldığı Roma'da yapılan bir konferansa öncülük yapmıştır! Hatta İran bile bu konferansa ilk defa katılmış ve Amerika'nın temsilcisi Holbrooke, İran'ın Afganistan'da oynayacağı bir rolü olduğunu açıklamıştır... Ayrıca Amerika Savunma Bakanlığı, yoğun bir şekilde Pakistan'ı, daha fazla sayıdaki askeri kabileler bölgesine konuşlandırması ve orada ikamet eden silahlı kişileri buna ortak etmek için zorlamaya odaklanmaktadır. Amerika, işgalin Afganlılar tarafından kabul görmesi ve askeri varlığını tehdit eden tehlikeyi hafifletmek için Peştun direnişinin şiddetini azaltmaya ve Afgan Taliban hareketindeki bazı gurupları Afgan hükümetine çekmeye muhtaçtır. Ancak Pakistan ordusunun Hindistan'dan korkması ve sel krizi ile boğuşması yeni bir ek asker konuşlandırmasını zorlaştırmıştır.

Amerika, kışkırtıcı bir şekilde hatta Pakistan'daki ajanlarını bile kışkırtacak şekilde "insansız uçaklarla" kabileler bölgesine yaptığı saldırılarını arttırmıştır. Zira kabileler bölgesine saldırılarla yetinmeyerek Pakistan askerlerine saldırması, malzemelerin geçtiği Afganistan'a giden sınır koridorlarını kapatmaya sevk edecek derecede Pakistan otoritesi zor durumda bırakmıştır. Ancak insanların öfkesini dindirmek amacıyla bir süreliğine tekrar geri açmıştır.

Gerek Amerika'nın Afganistan'a gönderdiği binlerce askere gerek Pakistan yöneticilerinin Amerika ile gizli ittifak kurmalarına gerek insansız uçakların saldırılarının artmasına gerekse Amerika'nın ılımlı ve ılımlı olmayan Talibanların üzerinde durma çabalarına rağmen Amerika, hala Afganistan bataklığına saplanmış durumdadır... Amerika, hem Afganistan'daki heybetini koruyamayacağının hem de kendi ayakları üzerinde durarak oradan çıkamayacağının farkındadır. Bunu yapması ise ancak bazı Afganlı direniş guruplarını kazanması, yani Afganistan'a transfer etmek amacıyla Irak'taki es-Sahve projesini orada da canlandırmasıyla mümkündür. Görünen o ki Amerika, henüz bu hususta başarılı olamamıştır... Görüldüğü üzere Amerika, daha da kötüye giderek gerisin geriye gitmektedir.

H. 12 Zilkade 1431

M. 20 Ekim 2010